

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А.Кузнецова

«28» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА, ДИФЕРЕНЦІАЛЬНА
ТА ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Ступінь бакалавра

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма Психологія

2020 – 2021 навчальний рік

Разработчик: Гудан Н.Н., доктор наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри психології та соціальних наук Усат- Савенкова І.І.

Анотація. Даний курс акцентує увагу на поглибленому вивченні структури та методів психологічного дослідження. Отримані знання та практичні навички сприятимуть поглибленню знань студентів-психологів з методології психологічного дослідження. Курс вчить студентів оволодівати методологічними основами психологічного дослідження, розуміти і виділяти характеристики емпіричних методів, організовувати психологічний експеримент, вміти застосовувати експериментальні плани, контролювати змінні та інше. Розділ диференціальної психології дає можливість засвоїти сучасні уявлення про індивідуальні, типологічні та групові психологічні відмінності між людьми, ознайомитися з класичними та новітніми їх класифікаціями. Розділ юридичної психології надає представлення про сучасний стан і розвиток юридичної психології, ознайомити з структурою і основними напрямками юридичної психології.

Ключові слова. Експериментальна психологія, диференціальна психологія, юридична психологія.

Abstract. This course focuses on in-depth study of the structure and methods of psychological research. The acquired knowledge and practical skills will contribute to the deepening of knowledge of students-psychologists on the methodology of psychological research. The course teaches students to master the methodological foundations of psychological research, to understand and distinguish the characteristics of empirical methods, to organize a psychological experiment, to be able to apply experimental plans, to control variables and more. The section of differential psychology provides an opportunity to learn modern ideas about individual, typological and group psychological differences between people, to get acquainted with their classical and modern classifications. The section of legal psychology provides an idea of the current state and development of legal psychology, to acquaint with the structure and main directions of legal psychology.

Keywords. Experimental psychology, differential psychology, legal psychology.

1. Опис навчальної дисципліни
Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна
	Спеціальність 053 Психологія	
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Освітня програма Практична психологія. Соціальна психологія.	Рік підготовки:
Виконання проекту «Експеримент, що дублює реальний світ»		2-й
		Семестр
		3-й
Загальна кількість годин – 90	Освітній ступінь бакалавра	Лекції
		10 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Лабораторні
		год.
		Самостійна робота
		60 год.
		Вид контролю:
		Екамен
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,9 год самостійної роботи студента – 3,8 год		
http://moodle.mdu.edu.ua/my/		

Мова навчання: українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 270 год.: 90 год. – аудиторні заняття, 180 год. – самостійна робота. (33% - 66%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	Нормативна
	Спеціальність 053 Психологія (шифр і назва)	
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Освітня програма Практична психологія. Соціальна психологія.	Рік підготовки:
Виконання проекту «Експеримент, що дублює реальний світ»		2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр
		3-й
http://moodle.mdu.edu.ua/my/	Освітній ступінь бакалавра	4 год.
		Практичні, семінарські
		6 год.
		Лабораторні
		год.
		Самостійна робота 80 год
		Вид контролю:
		Екзамен

Мова навчання: українська.

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для заочної форми навчання – 270 год.: 24 год. – аудиторні заняття, 246 год. – самостійна робота (9% - 91%)

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати навчання

Мета курсу ознайомлення студентів з основними положеннями цієї навчальної дисципліни, зокрема з її понятійним апаратом, відомостями про методологію експериментального дослідження, а також з прийомами практичного застосування набутих знань

Завдання курсу ознайомити студентів з методологічними основами психологічного експерименту, способами контролю змінних, схемами експериментальних планів, подати класифікацію та характеристики емпіричних методів, розглянути процедуру і організацію психологічного дослідження, ознайомити із основними положеннями диференціальної психології як галузі психологічної науки, показати можливості використання диференціально-психологічних знань у психологічній практиці.

Передумови для вивчення дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, психодіагностика, методи математичної статистики. Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Програмні результати навчання

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПР 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

II. Фахові:

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Експериментальна психологія у системі наукового знання

Тема 2. Експеримент як вид практичної діяльності дослідника

Тема 3. Експериментальна вибірка

Тема 4. Валідність та надійність психологічного експерименту

- Тема 5. Представлення результатів експериментального дослідження
Тема 6. Індивідуальні відмінності, пов'язані з функціональною асиметрією
Тема 7. Статева диференціація
Тема 8. Обдарованість, талант, геніальність.
Тема 9. Методологические основы юридической психологии
Тема 10. Психологія допиту
Тема 11. Судово-психологічна експертиза

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Експериментальна психологія як наука

- Тема 1. Експериментальна психологія у системі наукового знання
Тема 2. Експеримент як вид практичної діяльності дослідника
Тема 3. Експериментальна вибірка
Тема 4. Валідність та надійність психологічного експерименту

Кредит 2. Диференціальна психологія у системі наукового знання

- Тема 5. Загальні положення диференційної психології
Тема 6. Індивідуальні відмінності, пов'язані з функціональною асиметрією
Тема 7. Статева диференціація
Тема 8. Обдарованість, талант, геніальність.

Кредит 3. Юридична психологія

- Тема 9. Методологические основы юридической психологии
Тема 10. Психологія допиту
Тема 11. Судово-психологічна експертиза

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових кредитів і тем	Кількість годин					
	усь ого	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Експериментальна психологія як наука						
Тема 1. Експериментальна психологія у системі наукового знання		2				5
Тема 2. Експеримент як вид практичної діяльності дослідника		2	2			5
Тема 3. Експериментальна вибірка			2			5
Тема 4. Валідність та надійність психологічного експерименту			2			5
Разом	30	4	6			20
Кредит 2. Диференціальна психологія у системі наукового знання						
Тема 5. Загальні положення диференційної психології			2			5
Тема 6. Індивідуальні відмінності, пов'язані з функціональною асиметрією		2				5
Тема 7. Статева диференціація			4			5
Тема 8. Обдарованість, талант, геніальність		2				5
Разом		4	6			20
Кредит 3. Юридична психологія						
Тема 9. Методологические основы юридической психологии			4			6
Тема 10. Психологія допиту		2	4			6
Тема 11. Судово-психологічна експертиза			2			8
Разом		2	8			20
УСЬОГО ГОДИН	90	10	20			60

Заочна форма навчання

Назви змістових кредитів і тем	Кількість годин					
	усьо го	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Експериментальна психологія як наука						
Тема 1. Експериментальна психологія у системі наукового знання			2			6
Тема 2. Експеримент як вид практичної діяльності дослідника		2				6
Тема 3. Експериментальна вибірка						6
Тема 4. Валідність та надійність психологічного експерименту						8
Разом	30	2	2			26
Кредит 2. Диференціальна психологія у системі наукового знання						
Тема 5. Загальні положення диференційної психології						6
Тема 6. Індивідуальні відмінності, пов'язані з функціональною асиметрією			2			6
Тема 7. Статова диференціація						8
Тема 8. Обдарованість, талант, геніальність		2				6
Разом	30	2	2			26
Тема 9. Методологические основы юридической психологии						9
Тема 10. Психологія допиту			2			10
Тема 11. Судово-психологічна експертиза						9
Разом	30	0	2			28
УСЬОГО ГОДИН	90	4	6			80

5. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Експериментальна психологія як наука		
1	Тема 1. Експериментальна психологія у системі наукового знання	2
2	Тема 2. Експеримент як вид практичної діяльності дослідника	2
Кредит 2. Диференціальна психологія у системі наукового знання		
3	Тема 6. Індивідуальні відмінності, пов'язані з функціональною асиметрією	2
4	Тема 8. Обдарованість, талант, геніальність	2
Кредит 3. Юридична психологія		
5	Тема 10. Психологія допиту	2
Разом		10

**Теми лекційних занять
Заочна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Експериментальна психологія як наука		
2	Тема 2. Експеримент як вид практичної діяльності дослідника	2
Кредит 2. Диференціальна психологія у системі наукового знання		
4	Тема 8. Обдарованість, талант, геніальність	2
	Разом	4

**6. Теми практичних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Експериментальна психологія як наука		
1	Тема 2. Експеримент як вид практичної діяльності дослідника	2
2	Тема 3. Експериментальна вибірка	2
3	Тема 4. Валідність та надійність психологічного експерименту	2
Кредит 2. Диференціальна психологія у системі наукового знання		
4	Тема 5. Загальні положення диференційної психології	2
5	Тема 7. Статева диференціація	4
Кредит 3. Юридична психологія		
6	Тема 9. Методологические основы юридической психологии	4
7	Тема 10. Психологія допиту	4
8	Тема 11. Судово-психологічна експертиза	2
	Разом	20

**Теми практичних занять
Заочна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Експериментальна психологія як наука		
1	Тема 1. Експериментальна психологія у системі наукового знання	2
Кредит 2. Диференціальна психологія у системі наукового знання		
2	Тема 6. Індивідуальні відмінності, пов'язані з функціональною асиметрією	2
Кредит 3. Юридична психологія		
3	Тема 10. Психологія допиту	2
	Разом	6

**7. Самостійна робота
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Експериментальна психологія як наука		
1	Тема 1. Експериментальна психологія у системі наукового	5

	знання	
2	Тема 2. Експеримент як вид практичної діяльності дослідника	5
3	Тема 3. Експериментальна вибірка	5
4	Тема 4. Валідність та надійність психологічного експерименту	5
	Кредит 2. Диференціальна психологія у системі наукового знання	
5	Тема 5. Загальні положення диференційної психології	5
6	Тема 6. Індивідуальні відмінності, пов'язані з функціональною асиметрією	5
7	Тема 7. Статева диференціація	5
8	Тема 8. Обдарованість, таланти, геніальність	5
	Кредит 3. Юридична психологія	
9	Тема 9. Методологические основы юридической психологии	6
10	Тема 10. Психологія допиту	6
11	Тема 11. Судово-психологічна експертиза	8
		60

**Самостійна робота
Заочна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Експериментальна психологія як наука	
1	Тема 1. Експериментальна психологія у системі наукового знання	6
2	Тема 2. Експеримент як вид практичної діяльності дослідника	6
3	Тема 3. Експериментальна вибірка	6
4	Тема 4. Валідність та надійність психологічного експерименту	8
	Кредит 2. Диференціальна психологія у системі наукового знання	
5	Тема 5. Загальні положення диференційної психології	6
6	Тема 6. Індивідуальні відмінності, пов'язані з функціональною асиметрією	6
7	Тема 7. Статева диференціація	8
8	Тема 8. Обдарованість, таланти, геніальність	6
	Кредит 3. Юридична психологія	
9	Тема 9. Методологические основы юридической психологии	9
10	Тема 10. Психологія допиту	10
11	Тема 11. Судово-психологічна експертиза	9
		80

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання складається з двох напрямів:

- I – підготовка та захист контрольної роботи (для студентів ЗФН);
 II – Виконання проекту «Експеримент, що дублює реальний світ» (для студентів ДФН).

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять; має на меті перевірку рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Види поточного контролю: усне та письмове опитування, тестування, самоконтроль, складання схем, таблиць, опорних конспектів.

Підсумковий контроль здійснюється з метою оцінки результатів навчання студента. Вид підсумкового контролю: контрольна робота, залік.

Контрольна робота (КР) є обов'язковою складовою підсумкового контролю навчальних досягнень студентів. Виконання студентами КР спрямоване на всебічну і комплексну перевірку обсягу, рівня та якості засвоєння ними всього навчального матеріалу, що входить до кожного модуля: як матеріалу, що підлягає вивченню під час аудиторної роботи, так і самостійної роботи.

Іспит – вид підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі виконання ним певних типів робіт на практичних заняттях, у процесі самостійної роботи, індивідуального навчально-дослідного завдання, контрольних робіт, виконання тестових завдань.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

“дуже добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, допускає незначні пропуски матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює правильні відповіді;

“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

“достатньо” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

“задовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний **розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.**

**Розподіл балів, які отримують студенти
за III семестр**

Поточне оцінювання та самостійна робота											КР	Накопичувальні бали/сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T 11	100	300/100
25	25	25	25	25	25	25	25	30	40	30		

*Коефіцієнт для іспиту - 0,6 . Іспит оцінюється в 40 б.

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; семінари-дискусії, інтерактивні заняття з використанням інтернет-технологій, розв'язування задач на основі психотерапевтичних випадків, презентації, герменевтичний аналіз, ділові ігри, психотерапевтичні вправи й техніки, ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

12. Рекомендована література

Базова

1. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 360 с.
2. Мозявр О. Диференціальна психологія. – К.: Кондор, 2017. – 284 с.
3. Мухіна Г. В. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна ; за заг. ред. В. М. Бесчастного.– Київ: ВД «Дакор», 2019. – 236 с.

Допоміжна

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. — СПб.: Питер, 2016. — 688 с.
2. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія: Курс лекцій. — К.: МАУП, 2017. — 120.
3. Ганзен В. А., Балин В. Д. Теория и методология психологического исследования: Практ. уководство. — СПб.: СПбГУ, 2014.
4. Гласс Дж., Стенли Дж. Статистические методы в педагогике и психологии. — М.: Прогресс, 2015.
5. Горбунова В.В. Стратегії та плани експериментального дослідження // Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. — К.: Професіонал, 2015. — С. 105-129.
6. Готтсданкер Р. Основы психологического эксперимента. — М.: Изд-во МГУ, 2018. — 464 с.
7. Дружинин В. Н. Структура и логика психологического исследования. — М.: ИП РАН, 2018. — 164 с.
8. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология. — СПб.: Питер, 2016. — 286 с.
9. История становления и развития экспериментально- психологических исследований в России: Сб. науч. тр. / Под ред. Б. Ф. Ломова, Е. А. Будиловой, В. А. Кольцовой. — М.: Наука, 2017. — 216 с.
10. Корнилова Т. В. Введение в психологический эксперимент. — М.: Изд-во МГУ; Изд-во ЧеРо, 2016. — 256 с.

11. Корнилова Т.В. Классификация экспериментальных планов // Корнилова Т.В. Экспериментальная психология: Теория и методы: учебник для вузов. – М.: Аспект Пресс, 2016. – С. 192-214.
12. Кэмпбелл Д. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. — СПб.: Соц.-психол. центр, 2015. — 392 с.
13. Методы исследования в психологии: квазиэксперимент / Под ред. Т. В. Корниловой. — М.: Форум; ИНФРА-М; Прогресс, 2016. — 296 с.
14. Наследов А.Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных. – СПб.: Речь, 2017. – С. 162- 178.
15. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева. — СПб.: Питер, 2018. — 560 с.
16. Роговин М. С. Психологическое исследование. — Ярославль, Изд- во ЯрГУ, 2015. — 66 с.
17. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии. — СПб.: ООО Речь”, 2016. — 350 с.
18. Солсо Р. Л., Маклин М. К. Экспериментальная психология. — 36 СПб., 2017. — 272 с.
19. Хикс Ч. Основные принципы планирования эксперимента. — М.: Мир, 2015. — 406 с.
20. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. — К.: Знання-Прес, 2016. — 295 с.
21. Экспериментальная психология: Практикум: Учебное пособие для вузов / Т.Г. Богданова, Ю.Б. Гиппенрейтер, Е.Л. Григоренко и др.; Под ред. С.Д. Смирнова, Т.В. Корниловой. – М.: Аспект Пресс, 2016. – 383 с.

13. Інформаційні ресурси

http://web.znu.edu.ua/gazeta/pdf/955_1.pdf

https://pidruchniki.com/17990126/psihologiya/eksperimentalna_psihologiya

<http://uchebniks.net/book/113-eksperimentalna-psixologiya-v-sxemax-i-tablicyax-navchalnij-posibnik-gorbunova-vv/4-do-problemi-vikladannya-kursu-eksperimentalna-psixologiya.html>